

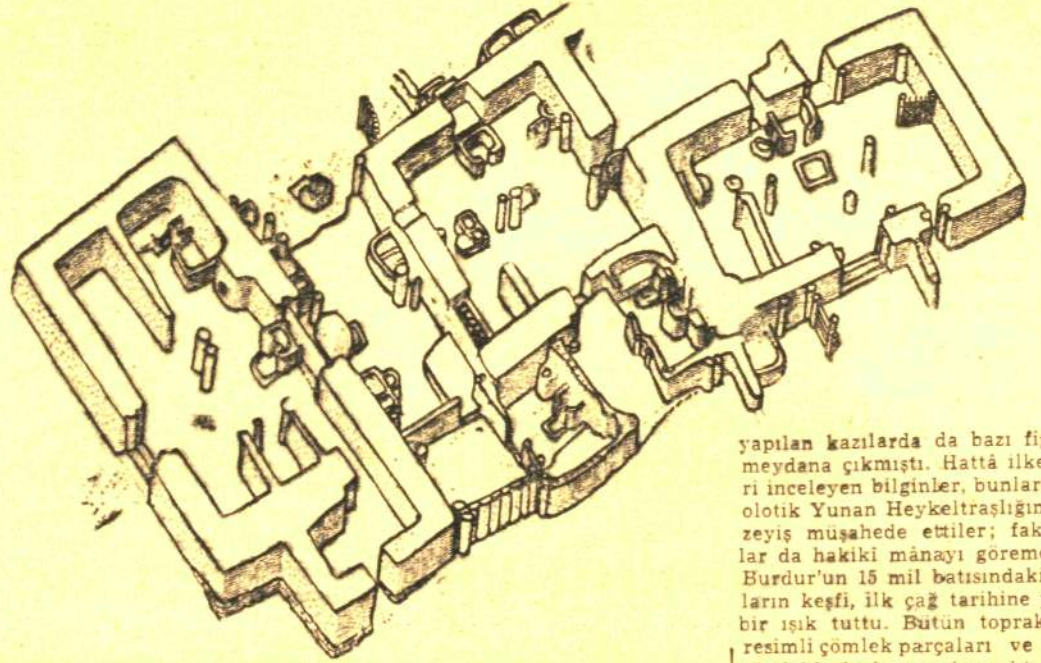
Topraklarımızdan çıkan 2 bin yıllık bir tarih hazinesinden bize tek eşya dahi kalmadı

Yazan: Erol DALLI

3 sene evvel, İçişleri Bakanlığı'nın idari taksimatında Burdur'un bir Hacılar köyü vardı. Türkiye'de bu köyün varlığını yalnız İçişleri Bakanlığı ilgilileri, Burdur ili idarecileri biliyorlardı. Halbuki bugün hemen hemen bütün antikacılar, eski eserlerle ilgilenenler, arkeologlarımız, Avrupa ve Amerikalı arkeologlar ve antika eşya kaçakçıları, hafızalarına Hacılar köyünün ismini ve yerini yerleştirmişlerdir. Çünkü, Burdur'un Hacılar köyünde, köylüler tarafından 2 seneden beri devamlı olarak hoyratça yapılan kazılar eski devirlere ait birçok eser toprak üstüne çıkarılmış, çıkışından sonra durum hükümetimize bildirilmiş, hükümet siyasi fırtınalardan kendini kurtararak buraya alâka gösterememiş, bunu fırsat bilen köylüler bir medeniyet hazinesini yok pahasına önüne gelene satmağa başlamışlardır. Bu hazine ilk önceleri bütün memlekete, daha sonraları da Avrupa ve Amerika'ya kadar dağılmıştır. Hacılar köyü ile ilgili olarak gazetemizde çıkan seri röportaj ilgi görmüş ve bu ilginin akisleri daha çok dışarıdan gelmiştir. Meselâ, Amerikada bulunan bir vatandaşımızdan gelen mektup Hacılar köyünün Amerika'da da isminin yayıldığını açıkça göster

mektedir. Şimdi mektubun bazı pasajlarını beraberce okuyalım :

« Çalıştığım yere 50 yaşlarında şişman, topalmış gibi yürüyen bir kadın geldi. Kolombiya Üniversitesinde profesör olduğunu, eski gemi, kayık ve sandal gibi su üstü araçları ile ilgili bir kitap yazacağını, Türkiye'de bugüne kadar kulanılagelen ilkel sandallar bulunup bulunmadığını sordu. Arkadan sözü Hacılar köyüne getirdi. Kadın üzerimde garip bir etki bırakmıştı. Şimdiye kadar karşılaştığım Amerikalı profesörlerin hiçbirine benzemiyordu. Soruları hiç de bilimle uğraşanların sorularına benzemiyordu. O gece eve geldiğimde Cumhuriyet'te çıkan Hacılar köyü röportajlarını okudum. İşte ondan sonra uyanır gibi oldum. Belki de bu kadın bir kaçakçı sebekesine bağlı idi ve büyük ölçüde antika kaçırma için planlar hazırlamaktaydı. Bunun önlenmesi için bir tedbir alınıp alınmadığını bilmiyorum. Polise yahut eski eserlerle ilgili dairelere yazmakla bir sonuç elde edilip edilmeyeceğini de kestiremiyorum. Gazeteci olarak, başka yollardan daha yeterlikle ele alabileceğimizi, böylece milli servetlerin yurt dışına kaçırılmasının önlenebileceğini düşündüğünden size ya

Son Neolitik Devirdeki (M.Ö. 5700 - M.Ö. 5400) Hacılar köyünün planı (Scientific American dergisinden alınmıştır)

zıyorum. Daha doğrusu, yazmayı bir yurttaşlık görevi biliyorum. Bunun yanında Yunanistandan gelen bir mektup da Hacılar köyünden çıkan eski eserlerin bir kısmının turistlere satıldığı, Atina hükümetinin durumu öğrendikten sonra bu eserleri toplayarak müzelere koyduğunu belirtmektedir. Hacılar da kazılara başlandıktan sonra Burdur Vilâyeti ilgilileri harekete geçerek bir mü-

Yunanistan, Balkanlar ve Balkanların geri kısımlarına yayıldığı ilmi tetkiklerle belirlenmiş olmasına rağmen, Neolitik Devir kültürünün çıktığı seyahat hattının, birkaç sene evveline kadar Anadolu'dan ne şekilde geçtiği tam olarak bilinmiyordu. Aradaki bu boşluk aşıkardı ve arkeolojistler için çok sıkıcı idi. Yakın-Doğu menşeleri hakkında Yunan ve Balkanlarda yapılan kazılar neticesinde çıkan

yapılan kazılarda da bazı figürler meydana çıkmıştı. Hatta ilkel devri inceleyen bilginler, bunlarda Neolitik Yunan Heykeltıraşlığına benzeş müşahade ettirler; fakat onlar da hakiki mânâyı göremediler. Burdur'un 15 mil batısındaki Hacıların keşfi, ilk çağ tarihine parlak bir ışık tuttu. Bütün toprak aynı resimli çömlek parçaları ve bütün çömleklerle karma karışık. Hacılar'da yapılan kazılarda 3 farklı kalıntılara rastlandı ve 2 bin seneyi bulan kültürü meydana çıkardı. Kazılar ilerledikçe de, bu eski sitenin ana hatları ortaya çıktı. Site modern köyün üzerinde yükselen kireçtaşı kayasından doğan bir ırmağın yokluğundan dolayı seçilmişti. Şimdi otlaklık olan köyde yapılan kazılarda geyik ve domuz kemiklerine rastlanması, mıntakanın eskiden ormanlık olduğu fikrini vermişti. Hacılar Sitesinin acayip bir şekilde inşa edildiği de bir hakikattir. Sitenin ilk inşasından sonra gelen işgalciler, öteki bina molozlarının üzerine bir avlu yapıyorlar ve evlerini daha evvelki avlunun üzerine inşa ettikleri anlaşıyordu. Dipte ilk çanak-çömlek kültürüne ait 7 tabaka bulunmuştu. Hacılar'da bulunanlar/bütün ilkel çömlekçilikte olduğu gibi kifayetsizdi. Bununla beraber, mimari kalıntıları yerleşmiş bir köy hayatını tam mânâsı ile belirtmekteydi. Bu eski köyün genişliğini bilmiyoruz. Taş duvarlar çamurla kaplanmış, en iyi odaları da güzel kireç sıvasıyla örtülmüştü ».

Amerika'da yapılan bu neşriyat kısa bir zamanda bütün dünyaya yayılmış ve Hacılar'da Neolitik Devir Kültürünün meydana çıktığı belirlenerek fikir gelişmezliği halinde bulunan bilim adamlarına yön göstermiştir.

Bütün bunların yanında biz, il olarak, hükümet olarak, bilim adamı olarak bütün dünyanın kaçakçısıyla, antikacılarıyla, bilim adamı ile, tarihçisi ile ilgilendiği Hacıları insafsız köylüleri ile başbaşa bırakmışız. Yabancı memleketler müzelerini Hacılardan çıkan eski eşyalarla doldururlarken, Hacıların bağlı bulunduğu Burdur ili müzesi hâlâ bomboş durmaktadır.

« Bu köyde yapılan kazılar neticesinde çıkan eski eşyaları görmek veya tetkik etmek isteyen olursa nerede bulacaktır? »

Bu sorunun cevabı hakikaten hazindir. Çünkü, bu eserlerin bir kısmı büyük bir yemeniye sarılı vaziyette Burdur Savcılığında bir dolap içindedir. Diğer kısmı ise, satılmak üzere köylülerin evlerinde ve evlerinin en hücre köşelerinde bulunmaktadır. Savcılıkta bulunan eski eserler de, bugünlerde, sahibine, yani bunları çıkaran köylüye iade edilmek üzeredir. Çünkü; bunları çıkaran köylü, heykel ve çömlekleri satarken yakalanmış, mahkûm olmuş, malları müsadere edilmiştir. Neticede Af Kanunu çıkmış, mahkûmiyeti kalkmış ve müsadere edilen malların iadesine karar verilmiştir. Hükümetin, daha doğrusu Savcılığın elinde bulunan bu eşyalar da böylece sahibine iade edilecek ve sahibi olan köylü de bunları bir antikacıya veya bir kaçakçıya satarak ortadan kaybolmasına yol açacaktır. İşte böylece, bir medeniyet ortaya çıktığı gibi, yine ortadan kaybolacaktır.

Hacılar köyünde bulunan muhtelif devirlere ait eserler (Scientific American dergisinden alınmıştır)

ze tesis etmişler; fakat müze-ye koyacakları bir tek eski eser da hi bulamamışlardır. Bu yüzden de müze bir türlü açılmamıştır. Bütün bunların üstüne yazımızın başında da belirttiğimiz gibi, hükümet, Hacılar'a hiç iltifat etmemiş, arkeologlarımız ilgi göstermemiş, bu yüzden de Hacılar köyünün altındaki medeniyetin kime ve ne zamana ait olduğu bir türlü gün ışığına çıkmamıştır. Amerika'da yayınlanmakta olan « Scientific American » mecmuası Hacılar köyüne ait çok enteresan bir makale neşretmiştir. Makale, Arkeolog James Melleart tarafından kaleme alınmıştır.

AMERİKA'DA YAPILAN NEŞRİYAT

« Yakın - Doğu ile Avrupa'nın tarih öncesi kültürünü birbirine bağlayan Türkiye'nin Anadolu platosundaki küçük bir toprak parçası, ilkel cemiyetlerin kalıntılarını taşımaktadır. Bu bakımdan Türkiye'nin batı bölümü uzun zamandan beri arkeologları kendine çekmekte idi. Neolitik Devir kültürünün İsrail'de doğduğu, sonraları Lübnan, Ürdün, Suriye, Kuzey Irak, Batı İran, Anadolu, Batı Anadolu,

kalıntılar farklı fikirlerin doğmasına sebep olmuştu. Bilhassa bazı tip çanak çömlek üzerinde bu kendini fazlasıyla hissettiriyordu. Türkiye'de yalnız Mersin ve Tarsus'ta Neolitik Devir kalıntılarına rastlanmıştır. Bir problemle karşı karşıya kalan arkeologlar, kültür sahası olarak Suriye - Mezopotamya'yı daire içine almışlar, Mersin ve Tarsus'u arka sular olarak kabul etmişlerdir. Birkaç bilgin de ilk çiftçilerin Suriye'den Yunanistan'a deniz yolu ile geçmiş oldukları fikrini ileri sürmüştür. Şimdi, bu eziyetli teorilerin lüzumsuz olduğu Anadolu'nun batı bölümünde, Hacılar mevkiinde yapılan kazı neticesinde meydana çıkmıştır. Yapılan hafriyatla burada Neolitik Kültürün ilk çömlekçiliği, taşın yanında, hiç bozulmadan bakır aletlerin bulunduğu görülmüştür. Bu materyaller Suriye - Mezopotamya Kültürü ile Kuzey Yunanistanın Neolitik Kültürüne açık olarak rabatlı görülmektedir. Şunu da belirtmek lâzımdır ki Hacılar'da bulunan kalıntılar, başka yerlerde bulunan parça parça kalıntılara ayrı bir ışık tutmaktadır. 1910 yılında, Beyşehir gölünün yakınlarında, Çukurkent'te

	M.Ö. 4800
	M.Ö. 5000
	M.Ö. 5200
	M.Ö. 5400
	M.Ö. 5700
	M.Ö. 7000 (?)

Hacılar'ın arkeolojik panoraması Neolitik Zamanlardan başlar. Yukarıda, muhtelif toprak seviyeleri her devrin tipik eserleriyle şematik olarak gösterilmiştir. M.Ö. 7000 ile M.Ö. 5400 yılları arasındaki Akera-mik Devirde henüz çanak - çömlekçilik başlamamış olduğundan, taş ve su kabaklarından kaplar kullanıldığı görülmektedir. (Scientific American dergisinden alınmıştır)